

ИЗГРАДЊА

IZGRADNJA

CONSTRUCTION

2020

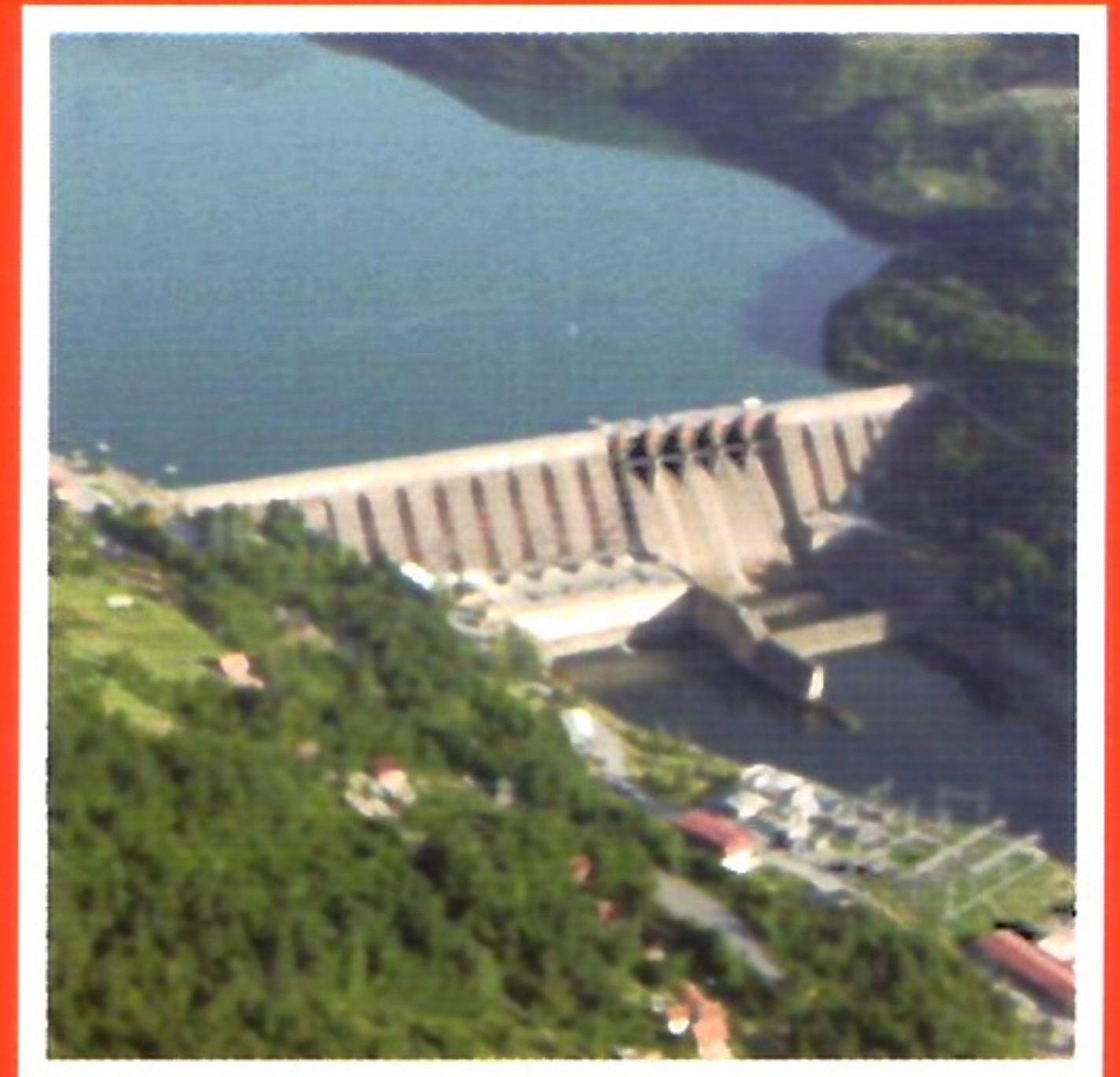
ОСНОВАНО
1947
FOUNDED

БРОЈ-NUMBER

1-4

ЈАНУАР-АПРИЛ
JANUARY-APRIL
ГОД. 74 YEAR

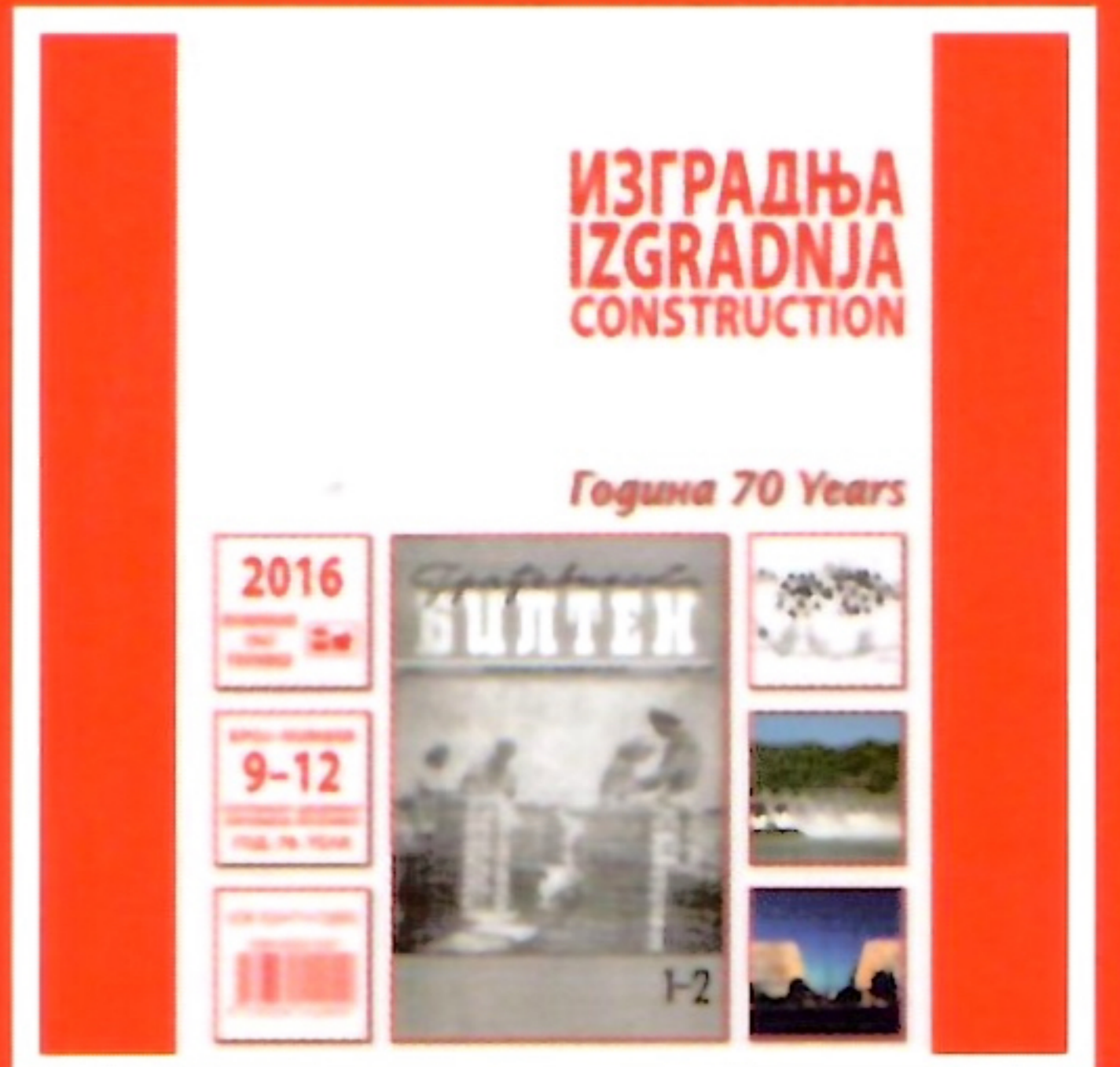
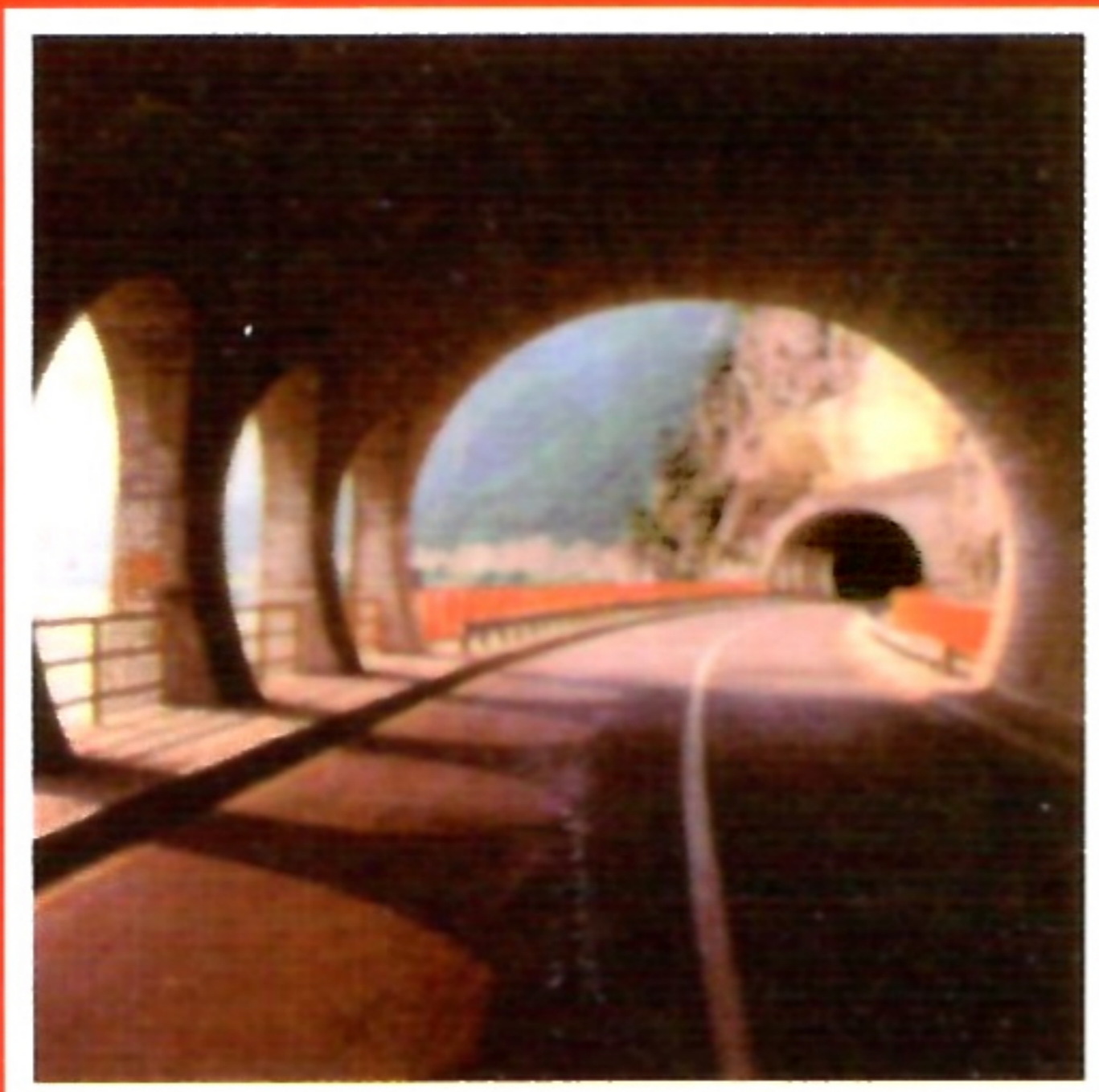

UDK 624+71+72(05)

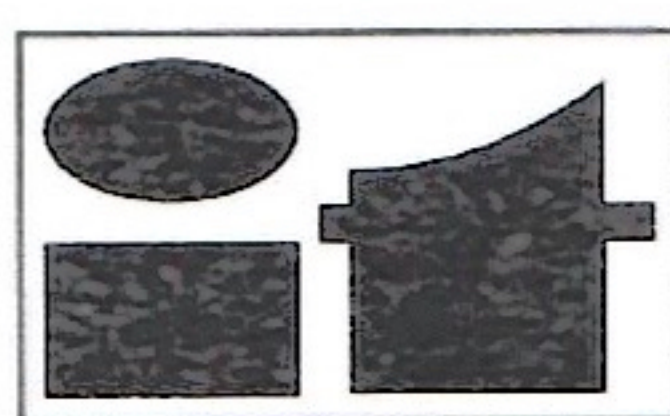
ISSN 0350-5421

9 770350 542000

Broj 1–4 Januar–april, 2020. SADRŽAJ

Number 1–4 January–April, 2020 CONTENTS

Uvodnik, Redakcija	3	Editorial, Editorial Board	3
Prof.dr Željko JAKŠIĆ,dipl.inž.arh. i prof.dr Milan TRIVUNIĆ, dipl. inž.građ.: Performanse objekata visokogradnje u funkciji integrisanog upravljanja rizicima Originalni naučni rad Biblid: 0350-5421, 1-4 (2020) str. 5-8	5	Prof. Željko JAKŠIĆ, Arch. PhD and prof. Milan TRIVUNIĆ, Civ.Eng. PhD: Architectural Buildings Performance in the Function of Integrated Risk Management Original Scientific Paper Biblid: 0350-5421, 1-4 (2020) pp 5-8	5
Dr sci. Boris ILIJANIĆ,dipl.inž.arh.: Resinum – rimska stanica Herceg Novi Originalni naučni rad Biblid: 0350-5421, 1-4 (2020) str. 9-16	9	Dr sci. Boris ILIJANIĆ,Arch: Resinum – Roman Mansio in Herceg Novi Original Scientific Paper Biblid: 0350-5421, 1-4 (2020) pp 9-16	9
V.prof.dr Velimir STOJANOVIĆ,dipl.inž.arh.: Potencijalne matrice urbanog razvoja Stručni rad Biblid: 0350-5421, 1-4 (2020) str.17-24	17	PhD Assistant Professor Velimir STOJANOVIĆ,Arch.: Potentijal Urban Development Matrices Professional Paper Biblid: 0350-5421, 1-4 (2020) pp 17-24	17
Tanja TRKULJA,dipl.inž.arh. i Dubravko ALEKSIĆ, dipl.inž.arh.: Urbana rekreacija kao faktor poboljšanja kvaliteta života u gradu Pregledni rad Biblid: 0350-5421, 1-4 (2020) str. 25-30	25	Tanja TRKULJA, Arch. and Dubravko ALEKSIĆ, Arch.: Urban Recreation as a Factor of Improving the Quality of Life Review Paper Biblid: 0350-5421, 1-4 (2020) pp 25-30	25
Master inž.geod. Marina DAVIDOVIĆ i Doc.dr Dejan VASIĆ, dipl. inž. geod.: BIM tehnologija kao novi koncept u geodeziji Stručni rad Biblid: 0350-5421, 1-4 (2020) str. 31-35	31	Master Eng.Geod. Marina DAVIDOVIĆ and Dejan VASIĆ, PhD Eng. Geod.: BIM Technology as a New Concept in Geodesy Professional Paper Biblid: 0350-5421, 1-4 (2020) pp 31-35	31
J. JOVIĆ,dipl.inž.građ. i v.prof.dr B.Đ. BULAJIĆ,dipl.građ.inž.: Analiza izmena po Crvenom Fidiku – klauzula 13 Stručni rad Biblid: 0350-5421, 1-4 (2020) str. 36-56	36	J. JOVIĆ,Civ. Eng. and Assistant Prof. B.Đ. BULAJIĆ, Civ. Eng., PhD.: Analysis of Variations According to Red Fidic – Clause 13 Professional Paper Biblid: 0350-5421, 1-4 (2020) pp 36-56	36
Mr Vladimir MARJANOVIĆ, dipl.inž.građ., dr Filip PETROVIĆ,dipl. inž.arh. i Nenad BLAGOJEVIĆ, mast.menadžer: Koordinator mera bezbednosti i zdravlja na radu za fazu izvođenja radova Stručni rad Biblid: 0350-5421, 1-4 (2020) str. 57-75	57	Vladimir MARJANOVIĆ, Civ. Eng., M.Sc., Filip PETROVIĆ, Arch. PhD and Nenad BLAGOJEVIĆ, Master Manager: Coordinator of Safety and Health at Work for the Working Phase Professional Paper Biblid: 0350-5421, 1-4 (2020) pp 57-75	57
PRILOZI KOLEKTIVNIH ČLANOVA UDRUŽENJA „IZGRADNJA“ • Milja MLADENOVIĆ, mast.inž.urb.: Uloga saobraćajne, urbane i društvene infrastrukture u kreiranju urbane celine naselja Miljakovac 1 ("Trioprojekt" d.o.o., Beograd) Stručni rad Biblid: 0350-5421, 1-4 (2020) str. 77-82	71	CONTRIBUTIONS OF COLLECTIVE MEMBERS OF THE ASSOCIATION "CONSTRUCTION" • Milja MLADENOVIĆ, Mast Eng.of Urbanism.: The Role of the Traffic, Urban and Community Infrastructure in the Creating of the Urban Settlement Miljakovac 1 ("Trioprojekt" d.o.o., Beograd) Professional Paper Biblid: 0350-5421, 1-4 (2020) pp 77-82	71
• Darko BOŽIĆ, dipl.građ.inž., Vesna LAZAREVIĆ,dipl. inž. grad., Aleksandra KIKOVIĆ, dipl. inž.građ.,Milorad IVETIĆ,dipl.inž.građ. i Miloš HRANISAVLJEVIĆ,dipl.inž.građ.: Izvođenje i monitoring geotehičkih radova na zaštiti temeljne jame u okviru poslovnog objekta „Green Heart“ Stručni rad Biblid: 0350-5421, 1-4 (2020) str. 83-88	83	• Darko BOŽIĆ, Civ. Eng., Vesna LAZAREVIĆ,Civ.Eng., Aleksandra KIKOVIĆ, Civ. Eng.,Milorad IVETIĆ, Civ. Eng. and Miloš HRANISAVLJEVIĆ, Civ. Eng.: Execution and Monitoring of Geotechnical Works for Foundation Pit Protection Within „Green Heart“ Business Complex Professional Paper Biblid: 0350-5421, 1-4 (2020) pp. 83-88	83
POGLEDI I MIŠLJENJA Stanje zaštite arhitektonskog nasleđa XX vijeka u Crnoj Gori, Slobodan MITROVIĆ,dipl.inž.arh.	89		
IZLOŽBE • Enterijer izložbe „Školjka za zgradu Muzeja grada Beograda“ Zlate Vuksanović-Macura - Mr Miodrag FERENČAK,dipl.inž.arh.	92		
• Danilovgrad u očima znanstvenika, inženjera i umjetnika – Prof. dr sc. Dražen ARBUTINA,dipl.ing.arh.	96		

KNJIGE, MONOGRAFIJE, ČASOPISI...

- **Prikaz monografije Josip Slade Šilović** – Dr.sc.arh. Boris ILIJANIĆ 98
- **Monografija „Manastir Svete Trojice – Stanjevići (1338-2018)“** – Dr Vasilj Jovović 101
- **„Manastir rođenja presvete Bogorodice – Podlastva“** – Dr Vasilj Jovović 103
- **„Mitološke osobine reka i njihov uticaj na razvoj beogradskog priobalja“** Autor: dr Miloš Milovanović – Prof.dr Dragana VASILSKI, dia 104
- **„Arhitektura i urbanizam Nikšića nakon Drugog svjetskog rata“**, Autor: dr Vladimir Bojković – Prof. dr Svetislav G. Popović 106
- **„Urbanistički razvoj Podgorice – diskontinuitet veze grada sa rijekama“**, Autor: Mr Sanja Vlahović Savić – Prof. dr Svetislav G.Popović 107

VESTI I SAOPŠTENJA

- **Promocija knjige-monografije „Železničko-drumski most preko Dunava u Novom Sadu“**, autora Aleksandra Bojovića, dipl. inž.građ., Redakcija 108
- **Skupština Saveza inženjera i tehničara Srbije**, Redakcija 111

IN MEMORIAM

- **Mr Dragomir Draganović (1940-2019)** – napisao Drago Ostojić, dipl.inž.građ. 112

Izdavanje Časopisa „Izgradnja“ podržava

Ministarstvo prosvete,
nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije,
Beograd, Nemanjina 22-26
www.mpn.gov.rs

Redakcioni odbor:

- Predsednik: **Prof. dr Dragan LUKIĆ**, dipl.građ.inž. –
Građevinski fakultet, Subotica
- Dr Nebojša GADŽIĆ**, dipl.inž.arh. –
Fakultet tehničkih nauka,
Kosovska Mitrovica
- Prof. dr Nenad IVANIŠEVIĆ**, dipl.građ.inž. –
Građevinski fakultet, Beograd
- Prof. dr Đorđe LAĐINOVIĆ**, dipl.građ.inž. –
Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad
- Doc. dr Vladimir MUČENSKI**, dipl.građ.inž. –
Fakultet tehničkih Nauka, Novi Sad
- Doc. dr Igor PEŠKO**, dipl.građ.inž. –
Fakultet tehničkih Nauka, Novi Sad
- Dr Jasna PETRIĆ**, dipl.prostorni planar
– Institut za arhitekturu Srbije „IAUS“,
Beograd
- Prof. dr Petar SANTRAČ**, dipl.građ.inž.–
Građevinski fakultet, Subotica
- Prof. dr Dragoslav STOJIĆ**, dipl.građ.inž. –
Građevinsko-arhitektonski fakultet, Niš
- Prof. dr Slobodan ĆORIĆ**, dipl.građ.inž.–
Rudarsko-geološki fakultet, Beograd

Glavni i odgovorni urednik:

Branko BOJOVIĆ, dipl.inž.arh.

Uređivački odbor:

- Doc. dr Borko BULAJIĆ**, dipl.građ.inž., Fakultet
tehničkih nauka Novi Sad, Novi Sad
- Branko BOJOVIĆ**, dipl.inž.arh.
- Dr Igor MARIĆ**, dipl.inž.arh., Institut za
arhitekturu Srbije „IAUS“, Beograd
- Prof. dr Miodrag NESTORVIĆ**, dipl.inž.arh.,
Arhitektonski fakultet, Beograd
- Prof. dr Živojin PRAŠČEVIĆ**, dipl.građ.inž.,
Građevinski fakultet, Beograd
- Dr Nenad ŠUŠIĆ**, dipl.građ.inž., Institut
„IMS“, Beograd
- Prof. dr Vesna ZLATANOVIĆ-TOMAŠEVIĆ**, dipl.
inž.arh., Beograd

Međunarodni redakcioni odbor:

- Prof. dr **Mihailo Trifunac**, Southern California, Los Angeles, CA, USA;
Prof. dr **Vinsent Lee**, Southern California, Los Angeles, CA, USA;
Prof. dr **Predrag Gavrilović**, Makedonija;
Professor Emeritus dr **David Lloyd Smith**, Imperial College, London,
Velika Britanija;
Prof. dr **Lidija Zdravković**, Imperial College, London, Velika Britanija;
Prof. dr **Svetislav Popović**, Arhitektonski fakultet Univerziteta Crne
Gore, Crna Gora;
Prof. dr **Miloš Knežević**, Građevinski fakultet Univerziteta Crne Gore,
Crna Gora;
Prof. dr **Milenko Pržulj**, Slovenija;
Prof. dr **Branko Cavrić**, University of Botswana – Faculty of
Engineering and Technology – Department of Architecture and
Planning, Gabone, Botswana

Sekretar Redakcije:

Svetlana Urošević

Marketing:

Slavica Andrijević

Priprema za štampu:

Kvartet V

Izdavač:

Udruženje inženjera građevinarstva, geotehnike, arhitekture i urbanista
„Izgradnja“,
11000 Beograd, Kneza Miloša 7a/II,
Tel/fax: +381 (0) 11 3243-563
E-mail: izgradnja@sezampro.rs,
tekuci račun: 205-206955-23,
kod Komercijalne banke a.d., Beograd

Štampa:

Anagram studio d.o.o., Zemun

CIP – Каталогизacija u publikaciji
Народна библиотека Србије, Београд
624+71/72(05)
ISSN 0350-5421 = Izgradnja
COBISS.SR-ID 55831

ULOGA SAOBRAĆAJNE, URBANE I DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE U KREIRANJU URBANE CELINE NASELJA MILJAKOVAC 1

THE ROLE OF THE TRAFFIC, URBAN AND COMMUNITY INFRASTRUCTURE IN THE CREATING OF THE URBAN SETTLEMENT MILJAKOVAC 1

UDK: 711.4(497.11)“1967/...“
Stručni rad

Milja MLADENOVIĆ, mast. inž. urb.

REZIME

Tema ovog rada je nastanak i razvoj naselja Miljakovac 1 u periodu od 1967. do danas. Kroz plansku dokumentaciju i njeno sprovođenje, kao i izmene plana, rad će se baviti temom centralnih gradskih funkcija i saobraćajne infrastrukture u službi stanovanja, kao i elementima neophodnim za funkcionisanje naselja. Budući da je prema svojoj tipologiji Miljakovac 1 super-blok sa kombinacijom kolektivnog stanovanja na severu i jednopodičnog stanovanja u slobodnostojećim objektima na jugu lokacije, upravo su centralne funkcije elementi koji teže da naselje udaljeno od centra grada čine samodovoljnim. Posmatrajući pijacu i saobraćajnu mrežu kao centar društva i civilizacijsku konstantu od nastanka prvih naseobina do danas, dovodi se u pitanje način funkcionisanja naselja bez društvenog infrastrukturnog čvorišta, odnosno da li je ova društvena tekovina zaista neophodna – da li predstavlja samo mesto transporta, trgovine i razmene dobara, ili i važno mesto susreta i razmene ideja i informacija. Naselje Miljakovac u okviru svojih granica ni danas nema pijacu predviđenu Detaljnim urbanističkim planom.

Ključne reči: modernističko naselje, saobraćajna infrastruktura, društvena infrastruktura, centar naselja

ABSTRACT

The topic of this paper is the emergence and development of the 'Miljakovac 1' settlement in the period from 1967 to the present. Through the planning documentation and its implementation, as well as changes to the original plan, this paper will deal with the topic of central city functions and traffic-network in the service of housing, as well as the elements necessary for the daily functioning of the settlement. Since, according to this typology, 'Miljakovac 1' is a super-block with collective housing in northern part of the settlement combined with single family housing in free-standing facilities in the south of the site, it is precisely the elements of infrastructure that make the settlement self-sufficient. Observing the market and the road network as a center of society and a civilization constant from the emergence of the first settlements to date, the question of the functioning of a settlement without a community infrastructural node is questionable, or whether this social trait is really necessary. Is it just a place of transport and trade and exchange of goods, or an important place for socializing, exchanging information and building a community. In the latest Detailed urbanism plan, the Miljakovac 1 settlement does not have, within its borders, a market.

Key words: modernist settlement, traffic infrastructure, community infrastructure, settlement center

RAZVOJ NASELJA 1900-1950

Posmatrano kroz istorijski razvoj grada Beograda, naselja opštine Rakovica počinju da se formiraju tek krajem XIX i početkom XX veka. Prostor opštine dobija veći značaj tek po završetku izgradnje železničke pruge kroz Srbiju 1884. godine, preciznije nakon podizanja vozne postaje u Topčiderskoj dolini, odnosno male že-

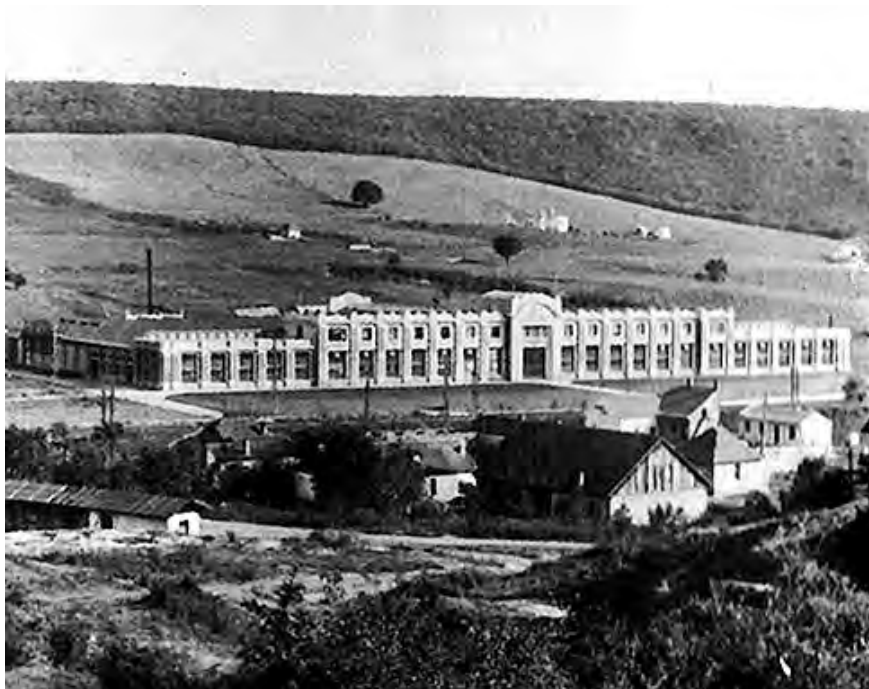
Adresa autora: "Trioprojekt" d.o.o., Kneginje Zorke 70, 11111 Beograd
E-mail: m.mladenovic@trioprojekt.biz

lezničke stanice koja dobija službeni naziv "Rakovica". Razvoj industrije oko železničke stanice, od '20ih godina prethodnog veka kreira potrebu za razvojem radničkih naselja.

Od svog nastanka, naselje na ovom mestu je pretežno radničko, i organizovano u potezima jednopodičnog stanovanja na padini uz Miljakovačku šumu. Naselje "lepih, tipskih, uglavnom prizemnih kuća¹⁾" nastanili su

¹⁾ Istorija Rakovice, <http://rakovica.rs/o-rakovici/istorija-rakovice/> (pristupljeno 14.2.2020.)

Slika 1. Fabrika „IMR“, 1920. godine

radnici Železnice, a samo naselje se razvijalo uz padinu paralelno sa razvojem industrije, do same šume koja je tek GUP-om iz 1950. godine zonirana kao prirodno dobro.

Pored železnice, iskorak u razvoju industrije na ovom potezu izazvala je pojava fabrike „IMR²⁾“. O značaju lokacije za ekonomski razvoj grada svedoči i činjenica da je fabrika izgrađena na parceli braće Dunderski (slika 1). Fabrika je proizvodila motore za avione, traktore i kamione. Krajem ‘50ih i početkom ‘60ih godina dvadesetog veka, Fabrika „IMR“ potpisuje ugovor o proizvodnji sa Italijom³⁾, nakon čega počinje ekspanzija proizvodnje, kao i rast potrebe za većim brojem radnika.

1950-1975

Naselje Miljakovac 1 prvi put se pojavljuje u okviru Generalnog urbanističkog plana grada Beograda iz 1950. Godine (slika 2). Plansko naselje je posledica razvoja industrijske

²⁾ Industrija motora Rakovica (prim.aut.)

zone uz železničku prugu na istoku Miljakovačke padine. Pored železničkog saobraćaja, Plan predviđa i razvoj sistema javnog gradskog prevoza, čime se predmetna lokacija povezuje sa centrom Beograda⁴⁾. Kao rezultat ekspanzije „IMR“-a, 1965. se, po detaljnom urbanističkom planu za naselje Miljakovac, po projektu arhitekta Mirjane Potkonjak, planira naselje za 8.100 stanovnika. Izgradnja naselja sa svim neophodnim pratećim sadržajima počinje 1967. godine.

Plan Mirjane Potkonjak podrazumevao je i izgradnju centra naselja, sa centrom mesne zajednice, objektima trgovine, osnovnom školom, dva obdaništa i samačkim hotelom. Ipak, faze izgradnje nisu u potpunosti praćene, zbog čega se centralne funkcije, najverovatnije zbog geoloških karakteri-

stika padine premeštaju kroz prostor u odnosu na projekat. Posledica ovoga je potpuni nestanak pijace iz naselja Miljakovac.

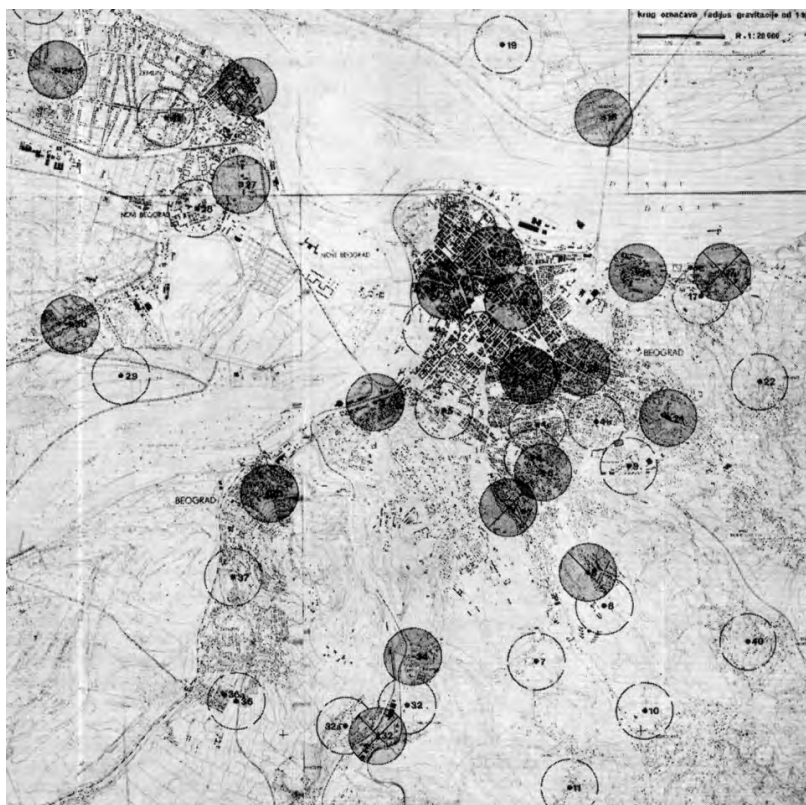

Slika 2. Generalni urbanistički plan grada Beograda, 1950

³⁾ Milošević, M. Stečaj IMT-a: Hronika sloma našeg "fergusona". (2015, 13. avgust). Vreme br 1284. preuyeto sa <https://www.vreme.com/cms/view.php?id=1319858&print=yes> (pristupljeno 13.2.2020.)

⁴⁾ Stojanović, B., (1975), „Miljakovac I“ Urbanizam Beograda broj 30, Urbanistički zavod grada Beograda, Beograd (str.49)

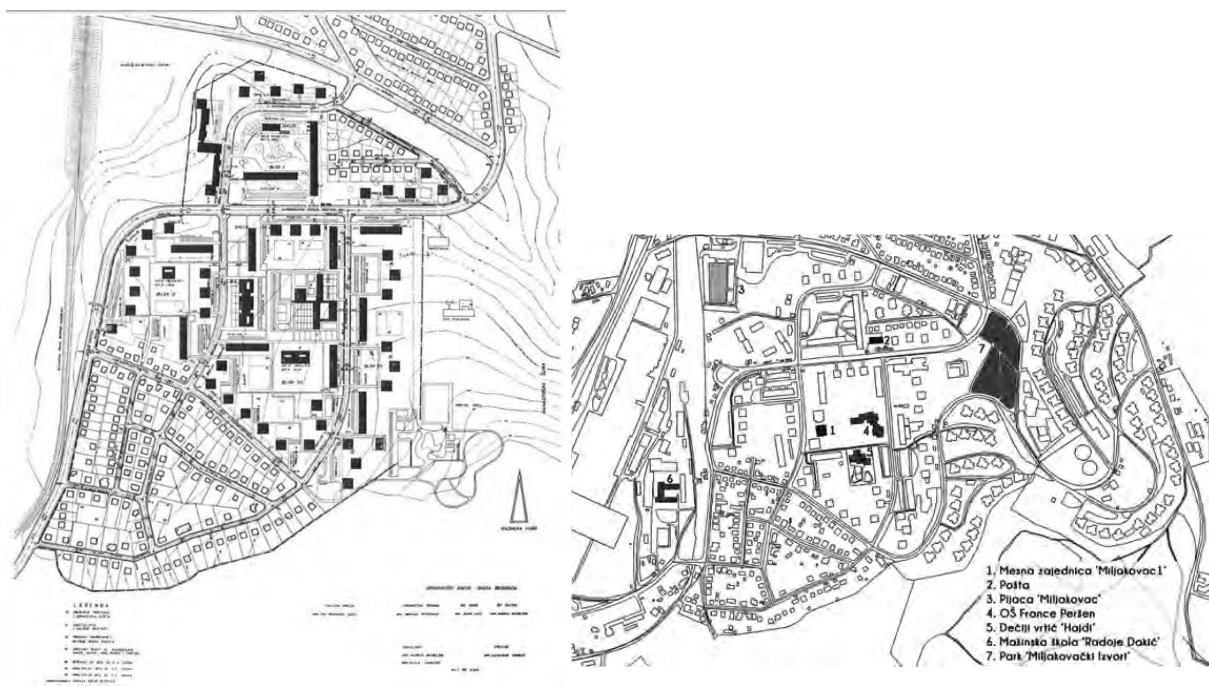
Slika 3. Studija mreže pijaca, 1973

Na osnovu GUP-a, 1965. godine se usvaja Detaljni urbanistički plan Miljakovca po projektu arhitekta Mirjane Potkonjak. Ovim planom zadržan je postojeći stambeni fond, dok je novi tip višeporodičnog stanovanja, organizovan kao modernistički blok bio namenjen radnicima fabrike „IMR“ i njihovim porodicama.

DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA

Pijaca – potrebe i kapaciteti

U okviru prvobitnog naselja na široj lokaciji, gde je zastupljeno jednoporođično stanovanje nisu bile predviđene centralne funkcije, već su se stanari oslanjali na sadržaje u gradu, ili u neposrednom okruženju naselja. Na osnovu Studije mreža pijaca iz 1973. godine⁵⁾, može se naslutiti da je razvoj međuratnog naselja podstakao i spontani nastanak i razvoj pijace, koja se prema studiji nalazila uz samu železničku stanicu. Iako je planom iz 1965. godine predviđen nastanak pijace

Slika 4. DUP naselja Miljakovac I, 1965 i izvedeno stanje 2019

⁵⁾ Urbanizam Beograda, br 22, str. 10

u samom središtu naselja, uz Mesnu zajednicu, ona na ovom mestu nije izgrađena. Sam centar naselja u DUP-u predviđao je pojavu svih neophodnih centralnih funkcija – škole, vrtiće i pijacu, međutim, nepostojanje pijace je ostavilo naselje sa preko 8 000 stanovnika bez mesta trgovine elementarnim namirnicama.

Centralne funkcije

Prema Detaljnom urbanističkom planu iz 1965 godine (slika 4), po projektu Mirjane Potkonjak, naselje obuhvata postojeće porodično stanovanje i stambeni fond, i formiraju se novoprojektovane ulice za snabdevanje novog otvorenog super-bloka sa prostorima namenjenim rekreaciji i relaksaciji. Spratnost objekata kolektivnog stanovanja u naselju je P+4 do P+8. Na osnovu plana, formira se Mesna Zajednica "Miljakovac", na površini od 33ha, sa oko 88 000 stanovnika⁶⁾.

Tabela 1. Odnos površina centralnih funkcija i korisnika

Objekat centralne funkcije	Površina parcele	Odnos površine i korisnika
Centar Mesne zajednice	6170m ²	0.35m ² po stanovniku

Osnovna škola „France Prešern“	13 112m ²	31.55m ² po učeniku
Vrtić „Hajdi“	5100m ²	19.65m ² po detetu

Prema osnovnom DUP-u iz maja 1965. godine utvrđeni su i realizovani u Ulici Bogdana Žerajića objekat Centra MZ sa objektom društveno-političkih zajednica i samoposlugom. Ovim detaljnim planom predviđene su lokacije za dve dečije ustanove koje nisu realizovane: lokacija 1 uz ulicu Čelebićku, na zelenom platou iznad garaža i lokacija 2 na zelenom platou između ulica Bogdana Žerajića i Borske. Realizovani centri edukacije su vrtić „Hajdi“ i osnovna škola „France Prešern“⁷⁾.

⁶⁾ Potkonjak, M. (1970). Detaljni urbanistički plan naselja „Miljakovac I“. Urbanizam Beograda br. 6, str. 20

⁷⁾ DETALJNI URBANISTIČKI PLAN MZ MILJAKOVAC – IZMEENE I DOPUNE, SL.L. 11/92 (preuzeto 14.2.2020. sa www.urbel.com)

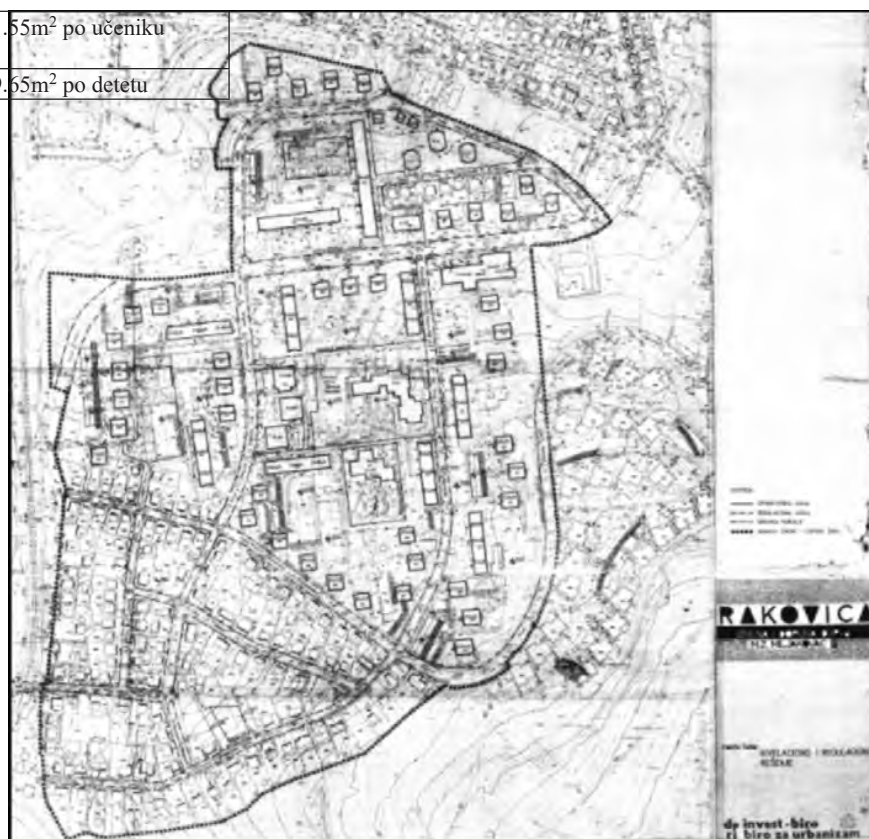
⁸⁾ Gehl, I. (2011) Life between Buildings, Islanda Press, London

ŽIVOT IZMEĐU ZGRADA⁸⁾ – MESTA OKUPLJANJA

Kao zajednički činilac svih aktivnosti, izdvaja se kontakt sa drugim ljudima koji može biti visokog i niskog intenziteta. Kao kontakt visokog intenziteta izdvaja se kontakt sa prijateljima, porodicom i poznanicima, dok se kao kontakt niskog intenziteta izdvaja sretanje nepoznatih prolaznika i samo viđenje ljudi kao mase. Upravo je drugi vid onaj koji javnim prostorima daje život. Ako nema mase koja prostor čini živim, granica između samoće i društvene interakcije je oštrija i u potpunosti prostorno definisana, ali se ne vezuje za javne prostore⁹⁾.

Kako bi prostor naselja Miljakovac I postao mesto kontakta, neophodno je da ima svoj centar. Prema principima koje je Gehl naveo u knjizi „Život između zgrada“, ono što je ovakvim naseljima je neophodno mesto okupljanja, što je DUP-om i predviđeno. Prostori modernističkih blokova uglavnom su bili predviđani za društvenu interakciju, i baš zato je pijaca bila osmišljena kao centar javnog dešavanja, uz objekat mesne zajednice.

Prema tipologiji pijaca u odnosu na broj stanovnika, u okviru čitavog područja mesne zajednice „Miljakovac“, koje ima preko 12 000 stanovnika, predviđeno je postojanje tržnice bazarnog tipa, dok je postojeća tržnica

Slika 5. Izmjena i dopuna DUP-a, 1992

⁹⁾ isto, str.15

privremenog tipa namenjena manjem broju stanovnika. Zbog ovoga se kao posledica u prostoru javila pojava marketa koji imaju funkciju mini-tržnica, i koji su raspoređeni uz stambena čvorišta.

POSLEDICE U PROSTORU DANAS

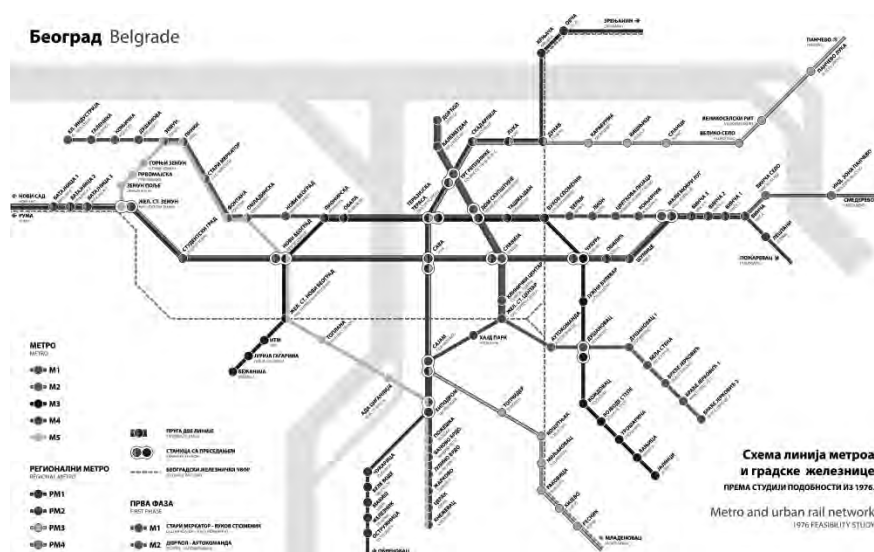
Javni prostori

Zbog izmena u izvođenju projekta, naselje Miljakovac 1 je ostalo bez svog centra. Sa aspekta posmatranja zajednice, to znači da su izgubljena i primarna mesta za okupljanje zajednice. Budući da su sve naseobine od praistorije do najsavremenijih naselja koncipirane sa društvenim centrom u središtu naselja, upravo zbog podsticanja socijalizacije, u ovim prostorima se ljudi ne zadržavaju, pa se gubi osećaj zajednice.

Izmenom i dopunom GUP-a iz 1992. (slika 5), predviđena je dopuna javnih prostora u formi igrališta, kako bi se podstaklo okupljanje dece. Uz to, na severu lokacije, u neposrednoj blizini železničke stanice, predviđena je nova površina namenjena za pijacu, koja svojim kapacitetima, uz pijacu „Miljakovac” odgovara broju stanovnika i njihovim potrebama.

Saobraćajna mreža

Naselje „Miljakovac 1” ima saobraćajnu mrežu koja je celokupno zahvaćena granicama izmene i dopune DU-Pa. Ona se sastoji od već izgrađenih ulica i vatrogasnih

Slika 6. Predviđene trase metroa

i pešačkih trasa, kao i železničke pruge i stanice na zapadu lokacije. Autobuske linije GSPa obezbeđuju dobru povezanost lokacije sa ostatkom grada. Stepenn podobnosti stajališta JGPa je bio zadovoljavajući za 1992. godinu kada je urađena procena podobnosti, međutim, ponuđeni kapaciteti su tada bili minimalni za planirani broj putnika pri procenjenom povećanju populacije u prostoru naselja, a danas su ovi kapaciteti preopterećeni.

Glavni problem u naselju je nedovoljan broj parking mesta jer se izgradilo naselje prema normativima plana iz 1965 godine koji je predviđao jedno parking mesto na dva stana koji je po današnjim normativom za Beograd nedovoljno. Po današnjim standardima, jedan stan mora da ima 0.7 parking mesta. Kao što je bilo po planu, parking

Slika 7. Položaj pijace 1965., 1992., i 2019.

uz individualno stanovanje se obavlja u dvorištima što je takođe nezadovoljavajuće za današnje standarde.

Što se tiče povezanosti sa gradom, Miljakovac je povezan sa centrom Beograda linijama 3 i 47 GSP-a, kao i železničkim saobraćajem sa železničke stanice Rakovica. U kontekstu stalnog predviđanja izgradnje metroa, problem povezanosti je trebalo da bude rešen uvođenjem linije regionalnog metroa RM3, čija se izgradnja pominje još u studijama iz 1976. godine.

Korekcije DUP-a

Posle procene DUP-a iz 1975. godine, planirane su izmene u DUP-u prvenstveno planiranjem novih parking mesta i korekcijom granice samog plana detaljne regulacije čija je granica neznatno izmenjena u odnosu na osnovni DUP, tako da prati izmenjenu liniju parkinga. Takođe, plan predviđa izmenu uslova za dečije ustanove, i dogradnju postojećih stambenih objekata i postojećih objekata samoposluge i samačkog hotela. Cilj korekcija DUP-a iz 1992., bio je da se podstakne sprovođenje plana iz 1965. godine, odnosno da se omogućí izvođenje objekata javne namene i uređenje javnih prostora.

Tako se pored izmena u parametrima u skladu sa povećanjem mobilizacije u plan ponovo vraća i pijaca, na parcelu koja se nalazi na severnom obodu lokacije dopunjenog DUP-a, koji obuhvata dva bloka severno od prvobitnih granica plana.

PRESEK STANJA – ELEMENTI SAOBRAĆAJNE I DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE

Pijaca koja je predviđena u sredini lokacije nije izvedena. Na njenom mestu je izgrađena osnovna škola. Pijaca „Miljakovac” otvorena je tek 1984. godine, uz železničku stanicu severno od lokacije, na mestu odakle je odošena zemlja za nasipanje Mitićeve rupe na Slaviji, zbog čega je na ovom mestu nastao prostor pogodan za nastanak pijace¹⁰. Ipak, neusaglašenost izvora na temu položaja i vremena nastanka pijace na Miljakovcu dovodi do zabune, jer se postojanje pijace pominje u studijama sa početka '70ih godina, i njeno zadržavanje se predviđa u sklopu mreže gradskih pijaca, međutim u DUP-u iz 1965. godine, pijaca se predviđa u samom centru naselja, na osnovu čega se može pretpostaviti da je nije bilo u okruženju, ili da svojim kapacitetima nije ispunjavala potrebe većeg broja korisnika.

Pijaca koja je, prema izvorima, otvorena 1984, morala je biti nedovoljnih kapaciteta, budući da je već u dopuni DUP-a iz 1992. godine uveden novi položaj pijace. Kako ni ovo rešenje nije izvedeno, na današnjoj lokaciji su se pojavili marketi koji imaju funkciju pijace i prilagođeni su potrebama stanara.

ZAKLJUČAK

Kako je prethodno navedeno, pijace, škole i centri zajednica kao elementi društvene infrastrukture imaju

važnu ulogu u kreiranju ambijenata i identiteta stambenih celina. Ipak, onda se postavlja pitanje šta bi se sa naseljem desilo da nema jedan ovakav društveni nukleus? Nedostatkom objekata društvene infrastrukture, gubi se kvalitetno mesto okupljanja, čime zajednica gubi osećaj celine i pripadnosti prostoru. Kada se ovo desi, najčešće se dešava da se stanovništvo tragajući za pijacom kao izvorom namirnica, identifikuje sa naseljem i zajednicom u kojoj ne živi, upravo zbog toga što primarnu kupovinu obavlja u drugom naselju. Kada dodje do ovakvog fenomena, desi se rasipanje zajednice, odnosno ma koliko stambeni prostori bili kvalitetni, nedostatak kvalitetnih javnih prostora će uticati na smanjenje broja stanovnika. Slična situacija se događa i sa drugim objektima poput škola, gde dolazi do restrukturiranja kapaciteta potrebnih naseljima.

Položaj saobraćajnih čvorišta, naročito železničkih stanica i pozicija ukrštanja javnog prevoza podižu komfor života u urbanim sredinama, zbog čega se unose u plansku dokumentaciju već u početnim fazama razvoja naselja.

Bibliografija i izvori

- [1] Calabi, D. (2004), *The Market and the City: square, street and Architecture in early modern Europe*, Routledge, London
- [2] Gehl, I., (2011). *Life between Buildings*, Islanda Press, London
- [3] Milošević, M. (2015, avgust 13). Stečaj IMT-a: Hronika sloma našeg »fergusona«. Retrieved from Vreme: <https://www.vreme.com/cms/view.php?id=1319858&print=yes>
- [4] Potkonjak, M. (1970). Detaljni urbanistički plan naselja „Miljakovac I”. *Urbanizam Beograda* br. 6, p. 20.
- [5] *Urbanizam Beograda* br 37, (1976), Urbanistički zavod grada Beograda, Beograd
- [6] *Urbanizam Beograda* br 22 (1973), Urbanistički zavod grada Beograda, Beograd
- [7] *Urbanizam Beograda* br 29 (1973), Urbanistički zavod grada Beograda, Beograd
- [8] ENDLESS BOUNTY: THE TRANSFORMATIVE BENEFITS OF PUBLIC MARKETS
- [9] <https://www.pps.org>
- [10] <https://www.pps.org/article/the-benefits-of-public-markets>
- [11] DETALJNI URBANISTIČKI PLAN MZ MILJAKOVAC – IZMENE I DOPUNE, SL.L. 11/92 (preuzeto 25.1.2019 sa www.urbel.com)
- [12] GO Rakovica. (n.d.). Istorija Rakovice. Retrieved januar 24., 2019, from Gradska opština Rakovica: <http://rakovica.rs/o-rakovici/istorija-rakovice/>
- [13] O Miljakovcu <http://www.miljakovac.org/o-miljakovcu/>

¹⁰ O Miljakovcu <http://www.miljakovac.org/o-miljakovcu/>